

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Dispvatio LXXXVIII. De remiðione peccatorum venialium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO OCTOGESIMA OCTAVA.

De remissione peccatorum venialium.

QVÆ hætenus dicta sunt, ad peccatorum mortalium remissionem ut plurimum spectant, nunc videndum qua ratione remittantur venialia, & quem dolorem ad sui sublationem in Sacramento postulent, quem extra Sacramentum, quid ea ex opere operantis tollat, quid ex opere operato, quo pacto in hac vitâ, quo in futurâ, si quis cum solis venialibus non remissis decedat, tollantur, & alia hujusmodi.

SECTIO PRIMA.

Vtrum ut tollantur peccata venialia extra Sacramentum requiratur Pœnitentia?

I. *Quamvis pro hoc statu unum peccatum mortale remitti nequeat sine alio, in alio tamen statu possit.*

NOTANDUM primò: Etsi pro hoc statu unum peccatum mortale remitti nequeat sine alio, cum nullo jam remittatur sine infusione gratiæ, si tamen Deus alium statum & seriem rerum instituisset, ut potuit, non obstat quo minus unum, etiam mortale, remitti posset sine alio, quod in purâ naturâ non est cur fieri requiret. In præsentem vero statu nil impedit quo minus unum veniale sine alio remitti queat, quod etiam frequenter tum intra, tum extra Sacramentum Pœnitentiæ contingit.

II. *Quamvis peccatum veniale remitti divinitus possit sine remissione mortalis, de facto tamen hoc nunquam contingit.*

Notandum secundò cum Patre Suarez hic, disp. undecimâ, sect. secundâ, num. quarto, & deinceps, Vasquez quæst. 84. art. quarto, & primâ parte, disp. 14. Valentia quæst. quartâ, puncto tertio: Tannero disp. 6. quæst. quartâ, dub. tertio, num. 36. & aliis communiter contra Durandum & Scotum, quamvis de potentiâ absolutâ posset peccatum veniale remitti sine mortali, de facto tamen nunquam remitti potest sine eo. Ratio est, quia vel hæc peccati venialis remissio fieret per condignam satisfactionem & ex justitiâ, vel ex gratiâ, & peculiari Dei liberalitate: non primum; Munera enim impiorum non diligit Deus, ut dicitur Amos quinto, versu vigesimo secundo, & Malachiæ primo, versu decimo, & Apostolus primæ ad Corinthios, tertio: *si Charitatem, inquit, non habuerit nihil mihi prodest, &c.* idem etiam habetur Ecclesiastici trigésimo quarto: *Munera impiorum non probat Altissimus.* Et sanè non videtur congruum, ut is qui meretur iram

Dei, donum aliquod, præsertim supernaturale, obtineat: unde neque hic favor remissionis peccatorum venialium iis concedi debuit, qui etiam nunquam sunt in mortali.

Quòd vero Fides & Spes, etiam supernaturales in peccatoribus, adhuc dum in eo statu permanent augeantur, non obstat, sicut nec quod cooperanti cum gratiâ & auxilio supernaturali minus perfectò detur perfectius auxilium etiam dum est in peccato; hæc enim ideo hominibus dantur, ut resipiscant paulatim, & gratiam vel primò acquirant, vel amissam recuperent. At verò remissio peccati venialis cum sit puritas quædam & perfectio amicitie supponit ipsam gratiam, & consequenter hominem esse in gratiâ. Unde etiam inter homines videmus non condonare unum alteri leviores offensas, dum adhuc perstat in gravi aliquâ injuriâ contra personam illam commissâ. His positis,

Dico primò: Ad remissionem peccati venialis extra Sacramentum requiritur aliqua illius detestatio, saltè virtualis & implicita: ita S. Thomas quæst. 87. art. primo, & alibi sæpè, Sanctus Bonaventura, Richardus, Paludanus, quos sequitur Vasquez hic, quæst. 87. art. primo, & alii, contra Gabrielem, Majorem, Abulhem, & alios, qui asserunt peccatum veniale per quemvis bonum motum, & operationem hominis justè remitti.

Probatur tamen conclusio primò ex Sancto Augustino libro de Pœnitentiâ, quem ad hanc rem asserit Sanctus Thomas citatus in argumento, *Sed contra: Est quedam ergo, inquit Sanctus Augustinus, Pœnitentia, quæ quotidie in Ecclesiâ agitur pro peccatis venialibus, quæ (inquit) frustra esset, si sine pœnitentiâ peccata venialia possent dimitti.* Idem etiam habet Sanctus Augustinus relatus capite *Neminem putes* quadragesimo tertio de Pœnitentiâ, distinct. primâ: *Neminem, inquit, putes à quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem*

III. *Quam ob causam Fides, & Spes, etiam supernaturales in peccatoribus augeantur.*

IV. *Detestatio aliqua requiritur, ut peccatum veniale extra Sacramentum remittatur.*

V. *Ad peccatum veniale remittendum extra Sacramentum, aliquâ requiritur detestationem probat D. Thomas ex S. Augustino.*

correctionem sine penitentia posse transire. Libro etiam de vera & falsa Penitentia, capite octavo dicit baptizatis de majoribus & minoribus peccatis penitendum esse; *Est enim, inquit, Penitentia assidue peccantibus, assidue necessaria; in multis enim offendimus omnes, que quotidie remittuntur, si semper deplorentur: ubi clarum est sermonem esse de venialibus. Ratio demum est, quia congruum videtur, ut nulli remittatur peccatum nisi ejus voluntas aliquo modo ab eo per retractationem avertatur.*

VI. *Obije. Ergo nec per Martyrium deleri omnia peccata venialia.*

Dices: Hinc sequi, nec per Baptismum, nec per Martyrium deleri omnia peccata venialia, & consequenter non remitti penas iis debitas, ac proinde expediret orare pro Martyribus, cum juxta nostram sententiam detineri in purgatorio ad tempus possent; nec enim semper verisimile est omnes habere ante mortem displicentiam & detestationem omnium peccatorum venialium, utpote que facile cuivis, saltem per surreptionem, obveniunt.

VII. *Sed contra: hoc enim agere inferri potest ex contraria sententia, at que ex nostra.*

Sed contra: Nam secundum omnes saltem requiritur ad venialis peccati remissionem ut quis non sit in actuali illius complacentia, & tamen quid vetat aliquem subire Martyrium, aut Baptismum suscipere cum complacentia alicujus peccati venialis preteriti, vel cum actuali commissione novi, ergo tam in contraria sententia quam in nostra posset quis prudenter orare pro Martyre contra communem consuetudinem Ecclesie. Respondetur itaque pro omni sententia, Ecclesiam solum docere, per se loquendo, & positis debitis dispositionibus Martyrium & Baptismum tollere omnem reatum culpae & pena, etiam respectu venialium, nam non videtur adeo difficile in summo illo martyrii fervore universalem actum detestationis elicere, etiam respectu venialium.

VIII. *Quid si Martyr aliquis de peccato quopiam veniali in hac vita admissa penitentiam non egisset.*

Quod si contingat Martyrem de aliquo veniali in hac vita penitentiam non habuisse, tunc primo instanti separationis elicit actum, per quem peccatum tollitur, pena vero ei debita Martyrii privilegio condonatur, quod etiam dici solet de Baptismo. Addo tamen, non constare, quando remittuntur post mortem venialia, debere, ut volunt aliqui, intercedere actum doloris, ut sectione sequente dicitur, & testimonia supra allata intelligi possunt de sola vita presente.

IX. *Qualis esse debeat illi actus displicentiae de peccato veniali.*

Quares: Quis actus displicentiae ad hoc sufficiat, utrum naturalis sufficiat, ut vult Durandus in quarto, distinct. 16. quaest. 6. an vero requiratur supernaturalis? Respondetur, omnino requiri, ut ex gratia procedat, & non sit tantum naturalis, cum definiant Concilia omnem actum, qui ad pietatem & vitam aeternam conducit, esse ex gratia Dei. Cum ergo venialia peccata sint impedimenta nostrae beatitudinis supernaturalis, per eos solos actus tolli debent, ut ad hujusmodi beatitudinem conducunt, quales soli sunt, qui ex gratia procedunt, esto in pura natura Deus ad eorum remissionem actum naturalem acceptasset.

X. *Quid si puer aliquis decedat cum solo originali & veniali.*

Quod si puer aliquis decedat cum solo originali & veniali Poludanus ait tolli posse peccatum illud veniale conjunctum cum solo originali per actum naturalis detestationis, & tandem ait esse rationem de homine, atque de aliquo in statu purae naturae: quod tamen videtur difficile, cum sit in statu naturae elevatae. Vel ergo dicendum ad providentiam Dei spectare ut talis cum originali & veniali solo ex hac vita non decedat, ut etiam

Sancto Thoma prima secundae, quaestione octogesima nona, articulo sexto docent Theologi: vel si admittatur casus, levi aliqua pena in perpetuum puniendum, ut docet Halensis, Sotus, & alii, & probabile putat Tannerus disp. sexta, quaest. 4. dubio tertio, num. trigesimo nono: aut tandem cum Soario hic, disp. 11. sect. secundae, num. decimo nono dicendum in eo casu extraordinario verisimile esse Deum dispensatione aliqua cum iis usurum, qui voluntate propria gratiam non amiserunt, & in eo statu jam sunt, ut eam recuperare non possint.

Hinc infero, nullum bonum opus, quod vel formalis & explicita, vel implicita saltem peccati venialis retractatio non sit, sufficere de facto ad illius remissionem, licet alioqui excellens aliquod opus sit, & melius magisque placens Deo, quam peccatum veniale displicuit; sicut enim alii requirunt ad hoc ut per tale opus remittatur, non habeat quis actualem illius complacentiam, ita & ob jam dicta requirere nos cum fundamento possumus aliquam illius displicentiam.

XI. *Opus bonum, per quod veniale peccatum remittitur, debet esse explicita vel implicita illius retractatio.*

SECTIO SECUNDA.

Utrum possit quis condigne satisfacere pro suo veniali?

SERMO est de justo; si enim veniale conjunctum sit cum mortali, nunquam remittitur, ut diximus sectione praecedente, cum dona superiorum Deo non placeant, & consequenter nihil offerre ipsi possit peccator, quod peccati venialis remissionem de condigno mereatur.

Notandum, idem in re esse satisfacere pro peccato, & illius remissionem de condigno mereri: licet enim meritum de condigno reperiri possit sine satisfactione, ut in multis operibus justorum respectu gratiae & gloriae praesertim ubi peccato omni carent (quod frequenter potest contingere, ut ex Sancto Thoma notat Suarez disp. 11. de Penitentia, sect. tertia, num. septimo, & certum est de Beata Virgine) nunquam tamen reperitur satisfactio perfecta quin sit meritum de condigno remissionis illius; satisfacere enim nihil aliud in re est, quam facere satis ut Deus peccatum illud remittat, qui autem facit satis ad hunc effectum, meretur ut Deus peccatum illud remittat. Ad summum ergo ratione nostra differt in hoc casu meritum & satisfactio; meritum enim respicit praemium & commodum merentis: satisfactio autem compensationem injuriae; idem vero est in praesenti compensare injuriam, & mereri tanquam praemium condignum illius remissionem.

Notandum secundò: Ad vitandam quaestionem de nomine, quae hic esse posset, quando quaerimus utrum possit quis satisfacere pro peccato veniali, & condigne illius remissionem mereri, non esse sermonem de liberali remissione & condonatione, qualis est cum Deus gratis alicui remittit peccata, ut respectu originalis contingit in Baptismo parvuli, quod nullo in eo praecedente merito condonatur, & in remissione cuiusvis peccati mortalis, ubi non posito sufficiente merito, sed ad summum de congruo remittitur peccatum. Et alioqui haec quaestio destrueret seipsam; quaerere enim utrum quis mereri de condigno possit ut Deus ei gratis remittat peccatum

I. *Quaestio haec tantum procedit de justo, dona enim impiorum Deo non placeant.*

II. *Idem in re est satisfactio pro peccato, & illius remissionem mereri.*

III. *Status huius quaestiois non proponendus, ut non recedat in quaestioem de nomine.*

catum veniale, est querere impicatoria; ipso facto enim quod de condigno quis aliquid meretur, illud non ei gratis datur, sed ex iustitiâ, unde negari à Deo non potest, sicut nec negari potest gloria bonè operantibus, & eam condignè merentibus; meritum enim nostrum, ut fuscè ostendi in tractatu de Incarnatione, est meritum iustitiæ, qua de causa gloria, quam Deus meritis retribuit, vocatur merces, corona, stipendium, bravium, &c. & dicitur injustus fore, si præmium merentibus negaret: unde non solum contra fidelitatem faceret, sed iustitiam, si, ut loquitur Sanctus Augustinus libro de naturâ & gratiâ, capite secundo, *tuos fraudaret mercede iustitiæ.*

IV. *Quæstio in præsentibus de remissione lætè dicitur.*

Quæstio ergo procedit de remissione & condonatione lætè dicitur, seu utrùm quis mereri possit, ut Deus habeat voluntatem non puniendi hominem ob peccatum aliquid veniale, vel gerendi se deinceps erga illum, ac si illud non commisisset, &c. juxta diversas sententias de actu condonationis peccati, seu an efficere quis possit, ut Deus ei amplius ob illud rationabiliter irasci nequeat. Sive autem hæc voluntas sit omnino libera & gratuita, sive non, sed necessaria posito merito, dici potest remissio & condonatio: sicut Deus dicitur gloriam, coronam, & mercedem dare, & largiri Sanctis, cum tamen si merces sit, nec donatio propriè intercedit, nec largitio, quæ liberalitatem sonant: sic in contractibus humanis unus est *do ut des*, & tamen in rigore neuter dat; dare enim idem est ac gratis largiri, qui autem dat centum ut centum, vel equum recipiat, vel qui centum dat quia centum recepit, manifestum est non gratis ea largiri.

V. *Secundum sacras Litteras conceptus remissionis non repugnat conceptui iustitiæ.*

Neque hic modus loquendi alienus est à Scripturâ: sic enim Joannis primæ, capite primo, versu nono dicitur: *si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab omni iniquitate:* ubi juxta Sanctum Augustinum & alios, sermo est de venialibus, ergo conceptus remissionis peccati non est impossibilis cum iustitiâ: sicut & qui hunc locum intelligunt de mortalibus peccatis, dicunt debere sumi locum illum distributione accommodatè, nempe Deum in remissione peccatorum mortalium esse fidèlem nobis, iustum Christo, qui per passionem suam & operationes Theandricas illorum remissionem condignè nobis meruit.

VI. *Christus nobis de condigno meruit remissionem peccatorum mortalium.*

Querimus itaque: Utrùm sicut Christus meruit nobis de condigno remissionem peccatorum mortalium ita ut positis requisitis, applicatione scilicet passionis ejus per nostram cooperationem, Sacramenta, &c. non possit Deus remissionem hanc ei negare, ita possit iustus satisfacere pro peccato suo veniali, & illius remissionem de condigno mereri.

VII. *Obligatio iustitiæ strictæ cadere potest in Deum respectu creaturæ rationalis.*

Notandum tertio ex tomo præcedente, disp. 35. sectione quintâ, obligationem strictæ iustitiæ cadere posse in Deum, ita ut id quod ex pacto sub opere æquali promissit negare nullo modo possit: & licet multi voce tenent renuunt iustitiam strictam Deo erga creaturam rationalem concedere, in re tamen idem asserunt quod nos; dicunt enim Deum, posita promissione sub conditione onerosâ æquali cum præmio, & opere expleto negare præmium nullo modo posse, nihil autem aliud asserimus nos, qui iustitiam Deo adferimus: cum ergo in re conveniamus, solum

potest esse controversia de voce, an sit dicenda iustitia, qua in re imprimis Scriptura ubique appellat iustitiam, ut ibi lætè ostendimus; deinde idem planè est quod in creatis vocant omnes iustitiam, nempe *tantum pro tanto, pacto firmatum*, qui est conceptus iustitiæ commutativæ à Sancto Thoma assignatus secundâ secundæ, quæst. centesimâ sextâ, art. primo, ad secundum, & passim à Theologis receptus.

Si quis ergo alteri promittat aliquid sine ullâ conditione onerosâ, vel non æquali, censetur semper obligatio tantum ex fidelitate; e contra si quis ponat opus æquale sine pacto aut promissione, labore exempli gratiâ in vineâ alterius, est obligatio tantum ex gratitudine, non ex iustitiâ, nisi tacitum censetur esse pactum, ut in istiusmodi plerumque contingit, præsertim si Domino vineæ inspectante laborem illum impendat, si verò sit pactum, & opus æquale præmio ponatur, censent omnes esse veram obligationem iustitiæ. Cum ergo obligatio, quam Deus habet dandi gloriam Sanctis, sit huiusmodi, & oriatur ex pacto cum ipsis de laboribus suscipiendis, bonis operibus præstandis, &c. his positis tenetur Deus non ex fidelitate solum, sed iustitiâ illud dare quod sub tali conditione onerosâ promissit; sicut enim in creatis jus ad mercedem est promissio alterius, & opus illius intuitu expletum, ita si quis intuitu promissionis divinæ sub conditione onerosâ opus expleat, non minus habebit jus ad præmium, & mercedem à Deo recipendam, quam mercenarius ab homine.

VIII.

Si quis sine ullâ conditione promittat, est obligatio tantum fidelitatis.

Quod si quis neget hanc esse obligationem iustitiæ, quia est in Deo, eodem modo neget obligationem fidelitatis, quod si hanc Deo concedat quia in hominibus promissio inducit obligationem fidelitatis, cum stare debeant promissis, eadem ratione, cum pactum, & opus illius intuitu expletum inducant in hominibus obligationem iustitiæ, inducent etiam in Deo, nec ullam vel imperfectionem, vel indecentiam inferat obligatio iustitiæ, quam non inferat pactum & opus expletum: cum ergo hi recentiores concedant in Deo obligationem ex pacto & opere, nec negare eam ullus possit in re, & illi & omnes concedunt Deo obligationem iustitiæ, nec ad hoc est necessarium ut jus hominis sit Deo adæquatè extrinsecum, sed partim extrinsecum, nempe opus expletum, partim intrinsecum, videlicet pactum seu promissio divina.

IX.

Si quis neget hunc esse conceptum iustitiæ, quia est in Deo, negare eodem modo poterit obligationem fidelitatis.

SECTIO TERTIA.

De remissione peccati venialis in sequente vitâ.

His ergo positis videndum, Utrùm mereri quis possit de condigno remissionem peccati venialis, vel post mortem concedendam, casu quo quis aliquo adhuc non remisso, quod fieri potest, decederet, vel etiam in hac vitâ: quoad primum fit

I.

Brevi proposito diffinitio.

II.

Iusto in peccato veniali ex hac vitâ decedenti, instanti separationis animæ à corpore debeat illius favore, remissio.

Conclusio: Iusto ad mortem usque in gratiâ perseveranti, & in peccato aliquo veniali decedenti, debetur instanti separationis animæ à corpore peccati illius venialis remissio, vel immediatè, vel saltem per actum contritionis, aut amoris Dei super omnia, ita ut non sit opus novo favore, remissio.

favore, aut liberalitate Dei, ut peccatum illud tollatur: ita Suarez disp. quartâ de Incarnatione, sect. 11. Vasquez disp. tertiâ de Incarnatione, capite tertio, & communis sententia recentiorum: & videtur aperta mens Sancti Thomæ variis locis, ut tertiâ parte, quæst. 87. art. tertio, & primâ secundæ, quæst. 72. & quæst. 88. art. primo & secundo, ubi docet peccatum veniale esse reparabile ab intrinseco.

III. Probatur primò: Si enim ad remissionem venialis peccati post mortem requiratur liberalitas & favor Dei, cum possit Deus sine ullâ vi rebus illatâ non esse liberalis; liberalitas enim sonat omnimodam solutionem à debito, consequenter posset peccatum veniale conaturaliter, seu nullâ vi rebus illatâ, perpetuò durare in justo, & consequenter perpetuò à visione beatificâ illum hominem excludere, sicque conaturaliter & per se mereretur poenam æternam, quod tamen juxta omnes Theologos cum Sancto Augustino, Sancto Thoma, & aliis Patribus, est proprium folium peccati mortalis.

IV. Probatur conclusio secundò: Justus per bona opera meretur gloriam de condigno, ut est certum, ergo de condigno meretur ablationem omnis impedimenti circa illius consecutionem; hoc enim censetur moraliter idem præmium cum consecutione gloriæ, & vel in eo inclusum, vel ei subordinatum: sicut propterea qui meretur gratiam, meretur alios habitus infusos, qui conaturali quadam sequelâ, vel physicè, vel moraliter ad gratiam consequuntur: cum ergo peccatum veniale sit impedimentum gloriæ, utpote cum eâ impossibile, qui gloriam meretur, meretur eadem operâ peccati venialis ablationem.

V. Dices: Ergo etiam in hac vitâ quoties quis meretur gratiam, & consequenter gloriam, meretur remissionem peccatorum venialium. Distinguo consequens: Meretur remissionem eorum pro sequenti vitâ, concedo, pro hac nego, nam in tantum solùm meretur illorum remissionem, in quantum hæc necessaria est ad gloriam obtinendam, ad hoc autem non est necessarium ut in hac vitâ tollantur, sed sufficit si tollantur in sequente. Adde, jus quod homo in gratiâ constitutus habet ad gloriam, & consequenter ut ei peccata venialia remittantur, non esse absolutum, sed tantum conditionatum, nempe si in gratiâ decesserit, ut habetur in Concilio Tridentino sessione sextâ, canone vigesimo sexto, & trigésimo secundo, ergo donec hæc conditio ponatur, sicut non debetur ei gloria, ita nec remotio impedimentorum circa illius adeptionem, & peccatorum venialium remissio.

VI. Dices secundò: Potest quis committere peccatum veniale post ultimum actum meritorium, & sic è vitâ decedere, quid ergo de illo fiet; nullum enim habet actum bonum, quo hujus peccati remissionem meretur. Respondetur, merita peccatum illud præcedentia ad hoc sufficere; per quemvis enim actum meritorium, quo meretur gloriam, meretur etiam ut impedimentum omne circa illius consecutionem, tempore debito tollatur, sive impedimentum illud præcedat actum illum meritorium, sive sequatur.

VII. Dices tertio: Quidni posset contingere, ut quis receptâ gratiâ baptismali, ubi ad rationis usum pervenerit, committat peccatum veniale, & statim moriatur, antequam vel peccet mortaliter, vel actum ullum meritorium eliciat: hic

nulla habet merita, & tamen non debet perpetuò è cælo ob peccatum illud veniale excludi. Respondetur, in hoc casu vel remittendum peccatum illud veniale modo superius dicto, per merita Christi ei tunc peculiariter applicata, vel dicendum gratiæ conaturaliter deberi, ut peccatum illud post mortem remittatur, cum gratia sit semen gloriæ, & aliquo modo det jus ad illam, & consequenter petat, ut obstaculum illud gloriæ post mortem auferatur, huic verò homini debetur cælum, non instar præmii, sed hæreditatis.

Dices quartò: Si statim post mortem debeat justo ob merita præcedentia remissio venialium, ergo non est opus actu doloris, seu detestationis post mortem eliciendo; jam enim in vitâ pro peccatis venialibus satisfecit, & illorum remissionem condignè meruit.

Respondetur primò: Fortè hoc cum Scoto, & aliis non improbabiler dici posse; cum enim remissio venialium in alterâ vitâ sit præmium subordinatum gloriæ, & unum moraliter cum illâ, satis probabile videtur statim post mortem intuitu præcedentium meritorum remitti. Nec urget quod contra hoc objicit Suarez disp. undecimâ, sectione quartâ, numero undecimo, & duodecimo, nempe si nulla sit mutatio in voluntate post mortem, nec novâ dispositio, quæ non erat antè, nullam esse rationem, cur non æquè ante mortem fuissent remissa peccata venialia. Hoc, inquam, non urget; sicut enim mors est conditio, ut quis ob merita præcedentia consequatur gloriam, nec statim positus meritis debetur homini illi gloria, sed non nisi in gratiâ decesserit, ita & mors esse potest conditio, ut peccatorum venialium remissionem consequatur, impeditium scilicet ingressum in civitatem illam cælestem, utpote in quam nihil coinquinatum introibit, Apocalypsis vigesimo primo, versus vigesimo septimo.

Secundò tamen dico, sicut gloria non debetur meritis, nisi dependenter à morte, & finali perseverantiâ, ita & asserere possumus cum communiore sententiâ, non deberi, etiam tunc remissionem peccatorum venialium, nisi dependenter à dolore tanquam à conditione & dispositione requisitâ tanquam removente prohibens, & obicem tollente; sicut enim si adultus quispian accedit ad Baptismum sine detestatione peccati alicujus venialis, quod commississet, esto peccati originalis, & mortalium omnium, imo & aliorum venialium, quorum habuit dolorem, veniam consequatur, non tamen hujus, donec de illo etiam doleat, quia nisi ablato obice, seu peccati in ratione voluntarii, Baptismus ille non aufert, ita dicere cum fundamento possumus bona opera in hac vitâ exercita petere quidem ablationem impedimentorum ad gloriam, sed debito modo, ita scilicet ut auferatur obex, seu peccatum, non in se, sed in ratione voluntarii per contritionem, seu dolorem.

Hinc infero: Licet anima in gratiâ decedens in instanti separationis semper eliciat actum contritionis, vel amoris Dei super omnia, & per hunc obicem tollat, si tamen eliceret solum actum attritionis, adhuc remissum iri peccata venialia; cum enim opera præcedentia mercantur de condigno illorum remissionem post mortem, non videtur aliud requiri, quàm ut detur vera & supernaturalis eorum retractatio, qualis est attritio. Unde addo ulterius, si detur in vitâ aliquis actus

Ad remissionem peccati venialis post mortem non requiritur liberalitas.

Justus meretur gloriam de condigno, ergo & remissionem peccati venialis post mortem.

Hinc tamen non deducitur justum quoties meretur in hac vitâ gratiâ & gloriam, mereri etiam remissionem peccatorum venialium.

Quæres, quid si quis post ultimum actum meritorium committat peccatum aliquod veniale, & sic moriatur.

Quid si quis statim post baptismum, commissio peccato ve-

VIII.

Dices: ergo non est opus ut hic homo actum doloris post mortem eliciat.

IX.

Nem improbabiler dicunt aliqui non esse homini illi netu cessarium actum doloris.

X.

Dicit nihilominus potest, etiam in alterâ vitâ dolorem necessarium esse ad remissionem venialium.

XI.

Quæres: anima exiens in gratiâ alicujus primo instanti separationis tantum attritionem, remittuntur peccata venialia.

actus doloris, qui terminetur ad omnia peccata venialia, & talis non sufficiat ad illorum remissionem in hac vita, sed vel omnia, vel aliqua relinquat non remissa, non requiri post mortem alium actum doloris, sed statim instanti separationis peccata illa venialia ex vi præcedentium meritorum tolluntur.

XII. Dices quintò: Si, ut peccata venialia post mortem tollantur, requiratur dolor aliquis, seu contritio, per quem remittantur, sequitur post mortem posse animas mereri. Caietanus primâ parte, quæst. 63. art. quinto, sine asserit animam in primo instanti separationis non tantum esse in statu merendi, sed etiam in statu demerendi. Hoc tamen quoad secundum de demerito, ab omnibus rejicitur; hinc enim sequi dicunt, posse hominem qui in gratiâ decessit, ex eâ post mortem excidere, quod inquit Tannerus, est plus quam absurdum, & Suarez ait repugnare Scripturis.

XIII. Suarez itaque hic, disp. II. sect. quartâ, numero decimo-quinto, Vasquez hic. quæst. 87. art. primo, dub. secundo, num. vigesimo, & vigesimo primo, Tannerus disp. 6. quæst. 4. dubio quinto, num. septuagesimo primo dicunt non esse inconveniens, ut homo primo illo instanti separationis possit præmium aliquod accidentale mereri: & Sanctus Thomas in quarto, dist. 21. quæst. primâ, art. tertio, quæstionculâ primâ ad quartum, aliquod saltem meritum admittit.

XIV. Negari tamen posset, tunc dari meritum, quia tunc animæ sunt extra viam & statum merendi: deinde cum certum apud omnes sit, non mereri ipsas post mortem augmentum gratiæ & gloriæ, non est cur merè ad remissionem peccatorum venialium ponatur tunc novum meritum, cum sufficiant merita in vitâ prius habitâ, modò ponatur displicentia. Fortasse tamen vel ob hoc argumentum dicere quis posset nullum novum actum doloris aut displicentiæ requiri post mortem, sed merè intuitu meritorum præcedentium peccata venialia remitti, ut paulò ante diximus.

XV. Ultimò hic adverto cum Suariorum hic, disp. II. sect. quartâ, num. decimo sexto, & disp. 47. sect. secundâ, Vasquez & Tannero citatis, & aliis, licet post mortem remittatur culpa venialis, nullam tamen partem pœnæ ei debet tunc remitti. Ratio est primò, quia tempus hujus tantum vitæ à Deo assignatum est ad satisfaciendum, tempus autem vitæ sequentis est ad satisfaciendum. Deinde cum animæ primo instanti separationis habeant perfectissimam cognitionem sui status, & rerum ad ipsarum bonum spectantium, si viderent posse se tunc satisfacere pro pœnâ temporali, tam ferventes actus elicerent, ut moraliter certum sit nihil unquam ipsas relicturas pœnæ in purgatorio tolerandæ, quod est contra commune iudicium Ecclesiæ.

XVI. Aliud est de remissione ipsius peccati venialis, quia cum sit impedimentum gloriæ, & sublatum non fuerit in præsentis vitæ, tolli debet in futurâ, primo autem instanti fieri hoc debet, quia cum quamdiu manet culpa maneat totus reatus pœnæ ei debitus, si post aliquod tempus, puta diem aut horam tantum remitteretur, tantum deinceps pœnæ sufficere deberet illa anima, atque si tunc primò inciperet pati ignem purgatorium.

SECTIO QUARTA.

Verum possit justus, etiam in hac vitâ mereri remissionem peccati sui venialis?

NON est eadem ratio, ut superiori sectione notavimus, de hac vitâ & sequente; in sequente enim debetur iusto, ut diximus, remissio peccatorum venialium tanquam quid subordinatum merito gloriæ, ad quam, posito quod in gratiâ decessat, habet jus per actus meritorios in vitâ acquisitum; cum autem remissio venialis peccati in hac vitâ ad hoc non sit necessaria, inquirimus utrum possit justus illius remissionem hic mereri de condigno.

Prima conclusio: Justus potest in hac vitâ ad æqualitatem satisfacere pro suo veniali, & illius remissionem de condigno, quantum ad hoc mereri: ita omnes communiter: ratio videtur clara; potest enim justus multos actus Deo offerre, æqualis vel etiam majoris valoris & dignitatis, quam peccatum veniale sit malitiæ, quique plus Deo placeat quam hoc displiceat, ergo poterit ad æqualitatem, quantum ad hoc caput, pro illo satisfacere.

Secunda conclusio: Potest justus in hac vitâ simpliciter satisfacere pro peccato suo veniali, & absolutè illius remissionem mereri: ita Suarez disp. quartâ de Incarnatione, sect. II. Vasquez disp. tertîa de Incarnatione, cap. tertio, & alii recentiores. Hæc conclusio in primis quoad potentiam Dei absolutam videtur indubitata; quid enim vetat ut Deus actui alicui bono à iusto in hac vitâ elicitò tanquam præmium statuatur peccati alicujus venialis remissionem, sicut secundum communem sententiam statuit remissionem pœnæ temporalis mortali, aut veniali jam remissa in alterâ vitâ debitam.

Quod verò etiam de potentiâ ordinariâ, & secundum communem cursum rerum hoc fieri possit, probatur, ad meritum quippe de condigno alicujus præmii aliud non requiritur, quam ut opus exhibitum habeat æqualem valorem cum præmio, & ex ordinatione vel promissione illius cui exhibetur respectu illius ejusmodi præmium proponatur, saltem ubi opus ipsum tale præmium ab intrinseco non exigit, sicut de currentibus in stadio constat, ubi quia cursus non habet intrinsecam connexionem cum bravio, & illius exigentiam, requiritur ut bravium ab aliquo currentibus proponatur: cum ergo opus aliquod bonum in gratiâ exercitum habeat æqualem valorem & bonitatem malitiæ peccati venialis, non est cur Deus illius remissionem tanquam præmium non proponat. Confirmatur: Expedire enim ut homo si possit pro suis venialibus in hac vitâ satisfaciat, sed potest ut ostensum est, ergo. Confirmatur secundò: Nam de facto proponit Deus justis in hac vitâ pro præmio suorum operum remissionem pœnæ peccatis remissis debitæ, ut cum communi docet Suarez tomo quarto in tertiam partem, disp. trigessimâ septimâ, sect. octavâ, nonâ, & decimâ, ergo non est cur ipsorum etiam peccatorum remissionem proponere iisdem operibus obtinendam non possit.

Obijcies, justos petere à Deo veniam peccatorum venialium, ergo non est eis debita eorum remissio.

I. Longè aliud est de remissione peccati venialis in hac vitâ & sequente.

II. Potest justus in hac vitâ pro suo veniali ad æqualitatem satisfacere.

III. Iustus etiam in hac vitâ absolutè potest peccati sui venialis remissionem mereri.

IV. Offenditur de potentiâ etiam ordinariâ posse justum mereri peccati venialis in hac vitâ remissionem.

V. Dices: Iustus à Deo remissio.

Quamvis statim post mortem remittatur peccatum veniale, nihil tamen pœnæ ei debita tunc remittitur.

Non est eadem ratio de remissione peccati venialis, quia pœnæ ei debita.

potere remissionem peccatorum venialium.

remissio. Contra, etiam petunt veniam peccatorum, quæ jam sunt remissa. Respondetur itaque, ideo eos & hoc & illud facere, quia nesciunt in quo statu sunt: orant ergo ut Deus ipsis medium aliquod efficax concedat, quo peccatorum remissionem obtineant.

VI.

Obje. Peccata venialia dicuntur gratis remitti, & ex misericordia.

Urgebis: Dicuntur gratis & ex misericordiâ remitti peccata venialia. Respondetur, gratis remitti in radice, quo etiam sensu gloria & corona beatorum dicitur gratia, & dari gratis, nempe quia nisi Deus gratiâ suâ nos præveniret, nec illorum remissionem, nec hujus adeptionem mereri possemus, quod tamen non obstat, quo minus possemus per bonum aliquod opus tanquam per compensationem condignam venialia delere. Hoc etiam sensu dicimur emundari per sanguinem Christi, nempe immediatè in Sacramento, mediatè dum per actum bonum ex cogitatione congruâ & auxilio nobis per Christi merita concessio à peccati sordibus liberamur.

VII.

Aptissimus actus ad remissionem peccatorum venialium extra Sacramentum obtinendam est contritio.

Tertia conclusio: Aptissimus ad remissionem venialium, ab homine justo de condigno extra Sacramentum obtinendam actus, est contritio respectu illorum peccatorum, ad quæ ex parte objecti extenditur, saltem si magno fervore actus ille contritionis eliciatur, sitque valdè intensus: ita Sanctus Thomas quæst. septimâ de malo, præcipuè art. undecimo, & duodecimo, Suarez tomo primo in tertiam partem, disp. quartâ, sect. undecimâ, & tomo quarto disp. undecimâ, sect. tertiâ, num. quinto, & alii communiter. Ratio est primò, quia per contritionem tolluntur omnia mortalia de congruo, ergo non est cur illa venialia, quibus opponitur, non tollantur per illam de condigno, cum hoc præmium non excedat valorem operis. Secundò: Nam juxta omnes, peccatum veniale, quamvis non tollat, minuit tamen fervorem Charitatis, unde per illum actum peculiariter & propriissimè tolli posse videtur, qui ad hunc fervorem reparandum peculiariter ordinatur.

VIII.

Per actum etiam amoris Dei super omnia remitti possunt peccata venialia.

Quarta conclusio: Per actum etiam amoris Dei super omnia potest remitti peccatum veniale: ita Auctores citati, & videtur expressa sententia Sancti Thomæ, tum quæst. septimâ de malo, art. undecimo, & duodecimo citatis, tum hic, quæst. 87. art. primo, secundo, & tertio. Ratio posita est conclusione præcedente, actus namque amoris Dei super omnia, etsi formaliter non sit dolor, & detestatio, venialis peccati, & explicitè, est tamen virtualiter, seu implicitè. Deinde peculiariter tendit hic actus ad reparandum fervorem Charitatis, quem peccatum veniale minuit, sicut mortale omnino tollit.

IX.

Obje. Ergo si contritio sit de omnibus venialibus, omnia tollentur.

Dices: Si per actum contritionis tollantur venialia omnia, ad quæ actus ille extenditur, ergo si contritio sit de omnibus venialibus, omnia remittentur, sicque justus sæpè esset sine omni omnino peccato vel mortali, ut constat, vel etiam veniali, quoties scilicet hujusmodi actum elicit, contra illud Joannis primæ, capite primo, versu octavo: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Contra primò: Recens baptizatus cum universali dolore & retractatione caret omni peccato veniali. Contra secundò: Juxta communem sententiam, per Pœnitentiæ Sacramentum quoties quis de omnibus venialibus à se commissis dolet, & ea confitetur, liberatur ab omnibus, ergo in omni sententiâ satisfieri debet dicto Apostoli.

Respondetur itaque cum Suario hic, disp. 11. sect. tertiâ, num. primo, Cæcetano tertiâ parte, quæst. 87. art. primo, Henriquez libro quarto, cap. decimo quinto, num. quinto, Tannero tomo quarto, disp. sextâ, quæst. quartâ, dub. primo, num. duodecimo, & videtur mens Sancti Thomæ quæst. 7. de malo, art. duodecimo, ad quartum, nullum esse inconveniens ut ad breve aliquod tempus justus omni peccato careat, Apostolus autem, inquit Sanctus Thomas, solum vult, non posse homines fiducialiter & certò affirmare se peccatum non habere, tum quia certi non sunt se habere contritionem veram, & perfectam, tum quia tam facile leviores culpæ hominibus obrepunt, etiam justis, qui septies, hoc est, sæpius in die cadunt, ut securus nemo sit de omni culpæ carentiâ, & consequenter verè, id est sine mendacii periculo dicere nullus potest, se culpam nullam habere. Deinde ait Suarez solum asserere Apostolum, non posse quemquam cum veritate dicere se nunquam peccare, aut nunquam peccasse, non autem quòd pro brevi aliquo tempore omni culpâ vacet.

Hoc etiam docere videtur Sanctus Thomas tertiâ parte, quæst. 79. art. quarto, ad secundum, ubi cum dixisset, per Eucharistiæ Sacramentum tolli omnia subinde peccata venialia in justo dignè ad illud accedente, sibi que objecisset dictum hoc Apostoli, ait, non ita intelligendum esse, quasi non possit homo justus aliqua hora esse absque omni culpâ veniali, sed sensus est, inquit, Sanctos vitam istam non ducere sine peccatis venialibus. Addo, Auctores graves, & inter alios Sanctum Thomam tertiâ parte, quæst. octogesima septimâ, t. tertio, & alibi asserere, non quemvis actum contritionis, sed solum valdè ferventem ad omnia peccata venialia tollenda, præsertim si multa sint, sufficere: de quo iterum recurret sermo.

Quinta conclusio probabilius etiam videtur, per solam attritionem posse extra Sacramentum condignè tolli peccatum veniale: ita Suarez hic, disp. 11. sect. 3. num. undecimo, Coninck disp. secundâ, dub. decimo quarto, num. centesimo vigesimo quarto: Henriquez lib. quarto, cap. decimo quinto, num. quinto: Tannerus quæst. illâ quartâ, num. decimo tertio, & alii. Ratio est, nam ex unâ parte attritio est dolor & retractatio peccati venialis, sicque ex hoc capite nihil deest quo minus possit per eam tolli, ex aliâ verò parte est actus supernaturalis ab homine in gratiâ elicitus, & consequenter habens valorem moralem sufficientem tum ex parte operis, tum personæ operantis, ut levis alicujus offensæ remissionem obtineat, ergo.

Dices: Hinc sequi per absolutionem Sacramentis nunquam remitti peccata venialia; si enim attritio ad illorum remissionem sufficiat, & hæc ad absolutionem semper præmitti debeat, sequitur per formam absolutionis ea nunquam remitti: Suarez citatus, numero decimo octavo, & dub. secundo, num. vigesimo octavo concedunt consequentiam, nec iniquum, est ullum inconveniens, quòd in homine justo nunquam tollantur peccata venialia per formam absolutionis; sufficienter enim aiunt salvari virtutem clavium in peccata venialia, quòd simul cum mortalibus per absolutionem sacramentalem in homine attrito remittantur.

Secundo

XIV. *Quamvis aliqua attritio tollat peccata venialia, omnis tamen attritio hoc non praestat.*

Secundò tamen responderi potest cum Coninck citato, numero centesimo vigesimo quinto, & probabile putat Suarez num. decimo septimo, cum attritio extra Sacramentum tollat peccata venialia per modum satisfactionis, & meriti de condigno, non quamvis attritionem valde confusam, & generalem ad hoc sufficere, praesertim ubi venialia remittenda multa sunt, & graviora, quod sanè non improbabiler de attritione, quae ex genere suo est actus imperfectus dici potest, cum Sanctus Thomas, & alii id affirmant de contritione remissã.

XV. *Obje. Quaevis contritio tollit omnia mortalia, ergo quaevis attritio omnia venialia.*

Dices secundò: Quaevis minima contritio sufficit ad delenda omnia mortalia, ergo & quaevis attritio ad delenda omnia venialia; multo enim magis peccatum mortale excedit in gravitate veniale, quam contritio in valore superat attritionem. Respondetur negando consequentiam: Contritio siquidem non tollit mortalia peccata tanquam meritum de condigno, sed solum de congruo, id autem quod hoc modo per aliud obtinetur, potest in valore esse multo illo superius, at verò peccatum veniale per actum attritionis aufertur tanquam per meritum de condigno, quod autem est huiusmodi, debet esse æqualis valoris cum præmio; unde attritio remissa non est semper sufficiens ad remissionem venialium obtinendam.

XVI. *Obje. Quaevis minima attritio in iusto meretur augmentum gratiae & gloriae, ergo à fortiori remissionem plurimorum venialium.*

Dices tertio: Attritio etiam maximè remissa, si ab homine in gratiã constituto eliciatur, meretur augmentum gratiæ, & gloriam, sed hoc in affirmatione morali est majus præmium, quam remissio, etiam plurimorum venialium, ergo & horum omnium remissionem merebitur. Respondetur: Si actus iste attritionis ad remissionem venialium peccatorum tanquam ad præmium adequatum applicaretur, tunc argumentum habere vim, sicut & sufficeret ad poenã totius temporalis, vel peccato mortali remisso, vel venialibus debite relaxationem, cum tamen jam præcipuus valor ipsius impendatur in merito præmii essentialis gratiæ & gloriae, non est ita aptus actus ille ad merendum de facto remissionem venialium.

XVII. *Obje. Ergo attritio mereri omnino nequit remissionem peccati ulius venialis.*

Dices quarto: Ergo non omnino de condigno mereri potest actus attritionis remissionem, vel omnium, vel ullius peccati venialis; quando enim habet præmium sibi adequatum, non potest de condigno mereri aliud. Contra: Ergo nec contritio mereri poterit remissionem peccati alicujus venialis, quod tamen admittunt passim ii, qui negant attritionem sufficere ad remissionem venialis.

XVIII. *Actus praeter præmium essentialia mereri potest aliquid accidentale.*

Respondetur itaque, meritum præmii essentialis non obstat, quo minùs possit etiam actus mereri aliquid accidentale: sic etiam secundùm adversarios actus attritionis meretur de condigno remissionem partis poenæ temporalis, peccatis in igne purgatorio debite: sic actus ejusdem prorsus intentionis in viã elicitus ab homine & Angelo meretur quidem præmium essentialia idem, æqualem scilicet visionem beatificam, & tamen actus ille in homine ulterius meretur remissionem poenæ temporalis, gloriam corporis, & alia, ergo & mereri poterit remissionem alicujus peccati venialis, absque eo quòd minuatur præmium essentialia, sunt namque hæc præmia diversæ rationis.

XIX. *Si quis sigillatim de singulis venialibus.*

Dices quintò: Saltem sequitur, si quis sigillatim doleat de peccatis venialibus, quæ confitentur, eliciendo attritionem de singulis, ea nun-

quam tolli per formam absolutionis. Esto, hoc etenim concedunt adversarii de contritione de iisdem, aut etiam de mortalibus elicitã. Cum ergo ejusmodi attritio de singulis in particulari non magis requiratur ad confessionem venialium, quam contritio ad confessionem eorundem, aut mortalium, nullum inconveniens hic sequitur quod ibi ab omnibus non admittatur, imò non censetur inconveniens.

libus quã conficitur, singulos actus attritionis eliciat, peccata illa non tolluntur per absolutionem.

Sexta conclusio: Existimo cum Scoto in 4. dist. 21. quæst. primã, Coninck disp. secundã, dub. decimo quarto, num. centesimo vigesimo nono, & probabile putat Suarez disp. II. sect. 3. num. vigesimo primo, per alios etiam actus bonos mereri hominem iustum posse remissionem peccati venialis, praesertim si in eum finem referantur ab operante, & per attritionem aliquam imperfectam antea fuerit peccatum illud aliquo modo retractatum. Hoc ultimum addo ob auctoritates sectione primã allatas, ubi ostensum est nullum peccatum neque parvum neque magnum posse sine Poenitentia remitti. Probatur itaque conclusio; hæc enim opera sunt æqualia illi præmio, cum ergo ad illud obtinendum referantur, non est cur non obtineant.

XX. *Per alios etiam actus bonos mereri iustum posse remissionem peccati venialis.*

Dices cum quibusdam recentioribus contrarium opinantibus, hinc sequi peccatum veniale remitti per partes: Ponamus enim peccatum aliquod veniale esse compensabile per quatuor jejunia, sicut paulatim & successivè ponuntur jejunia, ita paulatim etiam & successivè tollitur peccatum, cum post unum jejunium peccatum non habeat Deus tantum fundamentum irascendi, atque antea, & sic de cæteris, cum ergo fundamentum iræ & indignationis divinæ sit peccatum, si illud minuatur, minuitur peccatum.

XXI. *Obje. Hinc sequitur peccatum veniale remitti per partes.*

Sed contra: Quando enim præmium aut aliud huiusmodi proponitur ob res varias successivè ponendas, licet illæ ponantur successivè, præmium tamen successivè non obtinetur, sed totum simul: sic si quis eã lege vendat prædium, modò intra annum tot nummos solvat, tertio quoque mense solvendo quartam partem, non propterea pervenit tunc in ipsius potestatem quartã pars prædii, sed totum simul in fine anni, toto pretio persoluto. Quod clariùs constat, si præmium sit aliquid indivisibile, ut si Rex dignitatem alicui, aut officium promittat, vel remissionem offensæ militanti per annum, aut cursu vincenti in stadio, non sicut ille successivè currit aut militat, ita aliquid præmii illius meretur, sed si vel post medium annum militare cingulum deponat, aut in medio cursu subsistat, nihil merebitur. Idem ergo esset hic de remissione peccati venialis, si valorem unius jejunii excedat; nec enim remitteretur nisi quatuor jejuniis positus, sed illa tantum habebunt præmium suum essentialia, augmentum scilicet gratiæ & gloriae.

XXII. *Sed contra, nam in multis rebus humanis contrarium fortissimè evenit.*

Tandem notandum circa objectionem, quæ fieri posset contra quintam conclusionem, nempe sequi, si non omnia, aliqua saltem venialia per attritionem remitti ante formam absolutionis, & consequenter omnia peccata venialia non cadere sub Sacramentum Poenitentia, quod proinde frustra institutum esset ad illa remittenda. Respondetur, esto fortè nunquam contingat, per attritionem, etiam generalem & remissam, confessionem præcedentem, non remitti aliquod veniale, non tamen frustra institutum esse Poenitentia Sacramentum ad eorum remissionem; et si

XXIII. *Obje. Ex dictis sequitur, aliqua saltem peccata venialia tolli ante formam absolutionis.*

etsi enim omnia ab eo remitti non possint, potest tamen quodvis, quod sufficit: sicut non propterea ignis frustra habet virtutem ad omnes formas ignis, vel calores in nostrâ materiâ receptibiles, licet omnes nunquam possit producere, cum sint infinite; sufficit enim quod quavis ex iis formis, aut quemlibet calorem possit producere, Deo ad individuationem ibi determinante in productione, sicut hic in remissione.

SECTIO QUINTA.

De remissione venialium ex opere operato.

I. Peccata venialia dupliciter remitti dicuntur ex opere operato.

II. Per aliqua saltem Sacramenta peccata venialia tolluntur ex opere operato.

DUPLICITER ex opere operato dicuntur à Theologis venialia tolli: primò & præcipuè per Sacramenta, secundò per Sacramentalia, quæ sunt actiones quædam & ceremoniæ sacræ ab Ecclesiâ ad hoc & alia munera usurpata.

Dico primò: Venialia tolluntur ex opere operato per Sacramenta, saltem aliqua: de Baptismo non est dubium, cum Concilium Florentinum, & Tridentinum dicant effectum Baptismi esse remissionem omnis culpæ & pœnæ. De Pœnitentiâ idem docet Concilium Tridentinum sessione 14. cap. quinto, ubi etsi doceat, citra peccatum reticere in confessione posse peccata venialia, ait tamen illa esse materiam illius sufficientem, & utiliter in confessione aperiri. Præterea de Extremâ-Unctione idem communiter docent Theologi ob illud Jacobi quinto, ubi de Extremâ-Unctione dicitur: *Et si in peccatis fuerit dimittentur ei*: & Concilium Tridentinum sess. 14. capite & canone secundo de Extremâ-Unctione ait, illius effectum esse remittere peccata, quæ licet multi & probabiliter intelligant de mortalibus, quæ simpliciter per peccata intelliguntur, imò Bellarminus de Extremâ-Unctione capite octavo dicit improbabiliter restringi ad sola venialia, nec esse tutum, tum ratione formæ, *Quicquid deliquisti*, tum quia Sanctus Jacobus dicit: *Si in peccatis fuerit dimittentur ei*, cum tamen sine peccatis venialibus vix ullus sit, dicente eodem Apostolo: *In multis offendimus omnes*; nil tamen obstat quominus ad venialia etiam hæc extendi possint. Unde per reliquias peccatorum, quas tolli docet per hoc Sacramentum Concilium Tridentinum capite secundo citato, ait Bellarminus capite illo octavo, & alii intelligi peccata, sive mortalia, quæ simpliciter talia nuncupantur, sive venialia.

III. Eucharistiâ etiam peccata venialia remittere constat esse Dotorum sententia.

De Eucharistiâ similiter asserunt Theologi cum Sancto Thoma eam remittere venialia, & habetur in Concilio Tridentino sessione decimâ tertiâ, capite secundo: canone etiam quinto damnat eos, qui dicunt, vel unicum vel præcipuum fructum Eucharistiæ esse remissionem peccatorum: quâ auctoritate licet aliqui, & meritò, sicut etiam illâ proximè allatâ de Extremâ-Unctione utantur ad probandum Sacramenta vivorum aliquando per accidens remittere peccata mortalia & conferre primam gratiam, cum per peccata simpliciter plerumque intelligantur mortalia, non tamen est cur illa non intelligantur etiam de venialibus, dicente Sancto Joanne Epistolâ primâ, capite primo: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, &c.* & statim post subdit: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, &c.* quæ juxta Sanctum Augustinum &

alios intelliguntur etiam de venialibus.

De Confirmatione, Ordine, & Matrimonio major est difficultas, unde Soto, & alii nonnulli negant hæc iis inesse vim, ut tollant venialia. Communis tamen sententia affirmat, quam satis insinuat Sanctus Thomas hic, quæst. 87. articulo tertio, corpore. Ratio autem congrua hujus rei adduci potest, quia singula Sacramenta ordinantur ad sanctificandum hominem in ordine ad aliquem finem particularem, ad quem etiam specialia auxilia fini illi proportionata conferunt; cum ergo aliqua peccata venialia fini illi peculiariter opponantur, eumque impediunt, sicut Sacramenta media ad finem illum obtinendum subministrabant, ita & impedimenta quæ illius consecutioni officiant, tollunt.

Circa dispositionem ad remissionem venialium requisitam, licet Suarez, Henriquez, & alii nonnulli dicant sufficere, ut quis non habeat actualem illorum complacentiam ad hoc ut remittantur in Sacramento; verius tamen est, quod diximus sessione primâ, nullum unquam peccatum veniale, saltem in hac vitâ, sine dolore seu pœnitentiâ, saltem virtuali remitti: si enim in pœnitentiâ, ut remittantur venialia, requiratur dolor cum judicialiter in eâ remittantur, certè non apparet ratio, cur minor dispositio requiratur in aliis Sacramentis, cum Pœnitentiâ peculiariter ad eorum remissionem ordinetur.

Omnia ergo peccata venialia, quæ quis cum illorum dolore, etiam minimo confuetur, delentur per hoc Sacramentum: ea verò quæ non subjiciuntur clavibus, & consequenter judicialiter non remittuntur, quia non aperiuntur in confessione, non tolluntur semper omnia, sed plura vel pauciora pro diversitate doloris ac dispositionis, Deo in particulari determinante, quæ hic & nunc sint remittenda, si sint multa, sicut gratia & alii effectus Sacramentales juxta eandem dispositionem semper conferuntur. Unde Sacramentum Pœnitentiæ dupliciter tollit peccata venialia, primò formaliter & directè, quatenus sunt illius materia; secundò materialiter, quatenus scilicet Sacramentum Pœnitentiæ, cum sit Sacramentum, convenit cum aliis Sacramentis, quorum etiam effectus unus inter alios est, remittere peccata venialia, ut diximus. Quando verò quis, etiam cum dolore de omnibus venialibus accedit ad aliquod ex Sacramentis vivorum, non remittuntur semper omnia, Extremam unctionem excipio, quæ ad delenda peccata venialia specialiter instituta est, ut diximus, & mihi non improbable videtur de Eucharistiâ, cujus summæ dignitati & excellentiæ hoc specialiter tribuendum videtur.

Nec refert si quis arguat, mortalia omnia remittuntur in Sacramento Pœnitentiæ, etiam si quis multorum obliviscatur, & consequenter non subjiciat clavibus, ergo & venialia omnia; licet aliqua solum clavibus subjiciantur: item quodvis Sacramentum vivorum per accidens tollit omnia mortalia, ergo & venialia. Negatur enim utraque consequentia: ratio disparitatis est necessaria connexio remissionis unius peccati mortalis pro hoc statu cum remissione alterius, ob gratiam sine qua nullum remittitur, cum ergo hæc Sacramenta, ubi non inveniunt obicem, conferant gratiam, consequenter tollunt omnia mortalia peccata, at verò inter venialia in remissione non est illa necessaria connexio, cum nullam oppositionem habeant cum gratiâ.

Quoad

IV. Confirmatio etiam, Ordinis, & Matrimonium tollere peccata venialia, communis est Theologorum sententia.

V. Quamvis dispositio ad venialium per hæc Sacramenta remissionem sit necessaria.

VI. Peccata omnia venialia, quæ quis cum minimo etiam dolore confuetur, tolluntur per Sacramentum Pœnitentiæ.

VII. Obicem mortalia omnia remittuntur in Sacramento Pœnitentiæ, ergo omnia venialia.

VIII.
Duo sunt
Sacramen-
talium ge-
nera.

Quo ad secundum de Sacramentalibus, notandum illa esse in duplici differentiâ; quædam enim, quæ maximè propriè dicuntur Sacramentalia, quia ab Ecclesiâ in Sacramentorum administratione adhiberi solent, ut Exorcismus, unctio in vertice, &c. habent verum aliquem effectum, ut notat Sanctus Thomas tertîa parte, quæstione septuagesimâ primâ, articulo tertio, nam per Exorcismum in Baptismo adhiberi solitum pellitur, inquit, potestas dæmonis, aperiuntur aures Catechumeni ad audiendum Evangelium, &c. Unde etiam, ut ait Sanctus Augustinus: *Exsufflantur & exorcizantur parvuli, ut pellatur ab iis dæmonis potestas inimica.* Aliæ verò etiam Ecclesiæ ceremoniæ vocantur Sacramentalia, licet non semper, aut non solum in Sacramentorum usu adhiberi soleant, ut oratio Dominica, confessio generalis, quæ in Missâ adhiberi solet, benedictio Episcopalis, unctio pectoris, aqua benedicta, panis benedictus, unctioes quædam, oratio in Ecclesiâ consecrata, eleemosyna.

IX.
Prædicta
Sacramen-
talium quin-
que effectus
fortiuntur.

Hæc & præcedentia, licet gratiam non conferant, quinque tamen præcipuè effectus, non omnia omnes, sed singula singulos aut plures fortiuntur. Primus effectus est remissio peccati venialis: secundus excitatio motus alicujus pii: tertius remissio peenæ temporalis: quartus repressio dæmonis: quintus operatio sanitatis. Difficultas autem in præsentem solum procedit de primo effectû, & quærimus utrùm illa ex his Sacramentalibus, præcipuè aqua benedicta, cui præ cæteris tribui hic effectus solet, remittat immediatè peccata venialia, an tantum excitando motum aliquem pium, ad hunc effectum conducentem?

X.
Probabile
videtur hæc
Sacramen-
talium, præci-
puè aquam
benedictam,
habere vim
tollendi pec-
cata venia-
lia.

Dico itaque secundò: Mihi hæc in re probabile videtur, quod docet Bellarminus lib. secundo de Sacramentis in genere, Valentia, Sotus, Henriquez, & alii, Sacramentalia, saltem aliqua, in primis verò aquam benedictam, ex precibus Ecclesiæ in eorum benedictione adhiberi solitis, habere vim, saltem per modum impetrationis (id est non certâ lege, & infallibiliter, sicut nec infallibiliter Exorcismi Ecclesiæ habent, ut dæmonem expellant) ad remittenda peccata venialia. Probatur primò ex Alexandro primo, capite Aquam de consecratione, ubi sic habet: *Aqua sale aspersa divinis precibus sacra, populum sanctificat & mundat: & paulò post: Sal divinis precibus sacratu conquinatos sanctificat, mundat, purgat, &c.* qui modi loquendi plus innuere solent quàm piorum motuum excitationem. Item Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 5. dicit multis aliis modis, quàm per Sacramentum Pœnitentiæ tolli peccata venialia, ubi loquitur de remediis ordinariis & immediatis, nam multa alia remedia mediata suppetunt in Ecclesiâ pro remissione mortalium.

XI.
Probabile
nihilominus
est, pium a-
liquem mo-
tum hic sal-
tem conco-
mitanter
requiri.

Probabile tamen est, saltem concomitanter requiri pium aliquem motum ad hoc, ut Sacramentalia hunc effectum operentur, qualis est actualis reverentia in Deum, aut aliud hujusmodi, & quod aliqua saltem peccatorum retractatio præcesserit, per quod salvatur nunquam remitti veniale peccatum sine aliqua gratiæ infusione: minor tamen dispositio cum his Sacramentalibus sufficere ad venialium remissionem, quàm sine illis, quo modo explicari potest Sanctus Thomas hic, quæst. 87. art. tertio, dum dicit Sacramentalia, peccata remittere excitando bonum aliquem motum.

R. P. Comptoni Theol. Schol. Tom. II.

Dices: Non habet Ecclesia auctoritatem remittendi peccata venialia immediatè; ergo non potest instituire hujusmodi remedia, quibus illa tollat. Contra, quare non æquè per modum impetrationis poterit Ecclesia obtinere immediatè remissionem peccati alicujus venialis, ac infusionem immediatam pium alicujus motus; certè major videtur ratio alterius quàm hujus, cum orationes Ecclesiæ in illarum rerum benedictionibus eò videantur tendere, & diriguntur enim ad Deum, ut per res illas consecratas dignetur homines mundare, sanctificare, &c. quæ directè & propriè sonant fordium ablationem.

XII.
Nulla appa-
ret ratio,
cur non agn-
pessit Eccla-
sia institue-
re remedia
ad tollenda
peccata ven-
ialia, at-
que ad infu-
sionem alic-
ujus pii
motus.

SECTIO SEXTA.

An sit possibilis forma physicè expellens peccata venialia.

Hæc quæstio procedit in illâ suppositione, quod scilicet dari possit forma physica habens repugnantiam cum mortali, qualem multi statuunt gratiam habitualem & unionem hypostaticam respectu peccati mortalis: quo in præsentem admisso, quærimus, an dari possit forma aliqua physica, quæ talem habeat oppositionem cum uno vel omnibus venialibus, qualem gratia & unio hypostatica in hac sententia habent cum mortalibus.

I.
Supponit
quæstio pos-
sibile esse
formam phy-
sicam repug-
nantem for-
mæ mortali.

Dico primò: De facto dantur formæ aliquæ physicè impossibiles cum omni peccato veniali. Probatur: In primis enim unio hypostatica nullum secum patitur, non mortale tantum, sed nec veniale peccatum, cum sit sanctitas perfectissima, & quæ major excogitari rationabiliter non possit. Deinde idem docent Theologi de visione beatificâ, quam ita sanctificare asserunt, ut nullam secum maculam, etiam levem patiantur, quod etiam dicitur de amore Dei in patriâ.

II.
Unio hypo-
statica cum
omni pecca-
to veniali
est physicè
impossibi-
lis.

Dico secundò: Non implicat forma aliqua, seu qualitas, quæ animam informando petat destructionem unius peccati venialis, & non alterius, saltem specie distincti, quæ pugnet cum mendacio levi exempli gratiâ, & non cum vanâ gloriâ, ita recentiores aliqui, & in particulari P. Herice primâ parte, disp. 17. cap. secundo, hoc tribuens actioni diversæ, quæ gratiâ producitur, unde ait eandem numero gratiam aliâ & aliâ actione productam, habere oppositionem cum uno peccato veniali, non alio, non quidem ratione termini producti; hic enim idem numero esse potest, nempe eadem gratia, sed ratione principii, Dei scilicet volentis hoc peccatum remittere, non aliud specie distinctum; ac proinde voluntas Dei remittendi unum peccatum est specie, saltem virtualiter, diversa à voluntate remittendi aliud; cum itaque, inquit ipse, juxta communem Philosophorum doctrinam actio respiciat & terminum, quem producit, & principium, à quo procedit, ad variationem specificam actionis sufficit variatio specifica vel unius vel alterius, cum ad utrumque referatur essentialiter.

III.
Non repug-
nat forma,
quæ infor-
mando ani-
mam, unius
peccati ven-
ialis des-
tructionem
petat, non
alterius.

Hoc ulterius mihi videtur explicari posse secundum communem sententiam Philosophorum, qui actionem qua producitur ubicatio Leodien- sis exempli gratiâ, dicunt essentialiter esse affixam Leodio, & habere essentialem oppositionem cum

IV.
Hoc non in-
eodem ex-
plicari potest
per actionem
productivâ
ubicationis.

cum omni aliâ ubicatione, fortiriq̄ eandem omnino naturam cum suo termino, cui essentialiter affigitur; cum ergo actio, quæ hæc & nunc producitur gratia, non minorem habeat connexionem cum suo principio formali, nempe voluntate remittendi peccatum hoc veniale, quam productio ubicationis cum ubicatione, non minorem etiam oppositionem habebit cum veniali peccato, quam voluntas illa habet, quæ, ut constat, essentialiter ei opponitur. Unde in hoc differt à gratiâ quam producit; hæc enim stare posset cum peccato illo veniali, actio verò minime, non magis quam talis Dei volitio.

V. *Ostenditur dari posse actionem realiter distinctam respectu diversæ virtualis voluntatis divina.*

Quod verò ratione diversæ virtualis volitionis divinæ seu principii formalis, possit dari diversa actio eam essentialiter respiciens, inde probabiliter suadet; multæ enim dantur creaturæ specie distinctæ, quæ peculiariter sunt participationes diversorum attributorum Dei, & inde speciem videntur desumere, cum tamen attributa Dei non distinguantur nisi ratione, & ad summum secundum quandam virtualitatem: unde à fortiore actio poterit hoc modo per diversam virtualem volitionem distingui, cum respicientia modorum sit omnium strictissima. Deinde juxta probabiliorum opinionem, quæ statuit præcisiones objectivas in rebus respectu intellectus, possunt dari actus specie distincti respectu ejusdem realis entitatis: sic actus quo quis præcisivè concipit animal, specie distinguitur ab actu quo concipitur rationale, licet animal & rationale realiter non distinguantur.

VI. *Non implicat forma absoluta, quæ opponitur uni peccato veniali non alii specie distincto.*

Hæc sententia sic explicata est probabilis: dico tamen mihi non videri implicare formam etiam aliquam absolutam, quæ uni peccato veniali opponatur, non alii specie distincto, illudque à subjecto expellat. Ratio est primò: Si namque res aliqua modalis habere possit hanc oppositionem, quidni etiam res absoluta. Deinde nulla apparet hujus rei implicancia, nec ullum sequitur inconveniens ex eo quod hujusmodi forma sit possibilis, ergo, &c.

VII. *Dari etiam potest forma habens oppositionem cum uno peccato veniali non alio ejusdem speciei.*

Dico tertio: Videri etiam mihi probabilius, non implicare formam aliquam, vel modalem, vel absolutam, quæ oppositionem habeat cum uno peccato veniali non alio ejusdem speciei, ut cum hoc mendacio levi, non illo. Quoad modalem hoc tenet P. Herice citatus, quia eodem modo hæc procedit de actione productivâ gratiæ ex volitione Dei expellendi hoc peccatum veniale, & cras expellendi aliud simile, numero tantum distinctum; sicut enim volitiones specie distinctæ sunt principia actionum specie distinctarum, à quibus essentialiter respiciuntur, ita volitiones numero distinctæ erunt principia actionum numero distinctarum, quæ eandem ac volitiones à quibus procedunt, cum peccatis venialibus numero distinctis oppositionem habebunt. Quoad formam verò absolutam, eodem modo probanda est conclusio, sicut priorem proximè probavimus.

VIII. *Obicit. Ergo non potest quis postea simile peccatum veniale committere.*

Dices: Hinc sequi hoc inconveniens, nempe quod vel non possit quis postea committere tale peccatum, vel deperdere aliquid sanctitatis internæ per peccatum veniale, quorum tamen neutrum dici debet. Respondetur primò: Aliud esse utrum sit possibilis ejusmodi qualitas, aliud utrum de facto detur; illa enim quam posuimus conclusione præcedente oppositam tali speciei peccatorum venialium, licet sit possibilis, de facto tamen non datur. Respondetur tamen secundo: quod hoc argumentum nil obstat, quo minus

detur de facto illa qualitas, neutrum enim inconveniens sequitur, solum namque opponitur huic numero peccato, cum autem aliunde sit determinatus homo ad non eliciendum amplius eundem numero actum semel destructum, nempe vel à naturâ ipsius actus, vel à circumstantiis, vel Causâ primâ, nullum hinc oritur incommodum.

Hæc verò qualitas, si à gratiâ distinguatur, supponit gratiam habitualement in animâ, ita ut nisi illâ præsuppositâ connaturaliter infundi non possit: nec quoad hoc, est major difficultas, quam de condonatione extrinsecâ peccati venialis, quam dicunt omnes concedi connaturaliter non posse, nisi homini qui caret peccato gravi, ut supra vidimus, Sectione primâ. Deinde per se & solitariè sumpta illa qualitas, licet sit quid supernaturale, non tamen est sanctitas, sed ad summum affectu quadam, & modificatio sanctitatis præcedentis; illa enim sola forma est sanctitas, quæ pugnat cum peccato mortali, non autem quæ cum solo veniali; sicut enim solum mortale peccatum est mors animæ, ita illa sola forma, quæ illum expellit, est illius vita, non quæ expellit veniale.

Dico quarto: Videri mihi probabile, possibilem esse gratiam habitualement, quæ ex naturâ suâ habeat oppositionem non cum mortali tantum peccato, sed venialibus, ita ut hæc numero gratia opponatur mortalibus omnibus, & huic veniali, illa mortalibus & alteri veniali, & sic de cæteris, sicque hæc gratia in se identificatas habebit perfectiones & gratiæ habituales, quæ merè opponeretur peccatis mortalibus, & illius qualitatis quæ soli huic vel illi veniali, sicut qui non distinguunt gratiam à Charitate, dicunt eam infere habere identificatas perfectiones utriusque qualitatis, & in quantum tollit peccata mortalia, & dat jus ad gloriam, esse gratiam, in quantum est principium effectivum actuum amoris Dei, esse Charitatem. Inter illam ergo gratiam habitualement, quæ solum repugnat mortalibus peccatis, & hanc quæ repugnat etiam venialibus, vel omnibus, vel uni alicui erit substantialis diversitas, esto in intentione graduum sint æquales, sicut & ejusmodi diversitas reperitur inter gratiam, quæ omnibus mortalibus & huic veniali repugnat, & inter aliam, quæ mortalibus & alteri opponitur.

Quod autem hæc inæqualitas substantialis in qualitatibus, ubi in gradibus intentionis est æqualitas, non sit nova in scholis probatur: in primis enim aliqui id affirmant de luce corporum cælestium & sublunarium, qui proinde dicunt Solem sive per suam substantiam, sive per lucem producat locum in rebus sublunariis, esse aliquo modo causam heterogeneam & æquivocam illius. Idem alii affirmant de intellectu & voluntate & aliis potentiis Angelorum, si ab ipsorum substantiâ distinguantur, & plurimi de speciebus quæ iis in primâ creatione infusæ sunt, nempe non solum intensiores uni infundi, quam alteri, sed & substantialiter diversas. Tandem in visionibus beatificis, & consequenter in lumine gloriæ, quod est earum principium, ejusmodi differentiam statuunt plurimi, & nonnulli etiam in gratiâ habituali, quam sententiam præter alios tenet Cardinalis Lugo disp. sextâ de Incarnatione, sect. secundâ, num. quadagesimo sexto, qui proinde dicit diversis actibus virtutis in intentione æqualibus, & solum quoad perfectionem, substantialem diversis, non intensiorem, sed substantialiter perfectiorem gratiam, & consequenter gloriam

IX.

Hæc qualitas supponit gratiam habitualement.

X.

Possibile est gratiam habitualement, quæ habeat oppositionem cum uno peccato veniali, non cum alio.

XI.

Declaratur quod ratio dicitur substantiâ inæqualitatis in intentione æqualitatis.

SECTIO SEPTIMA.

Vtrum peccata venialia de facto tollantur per formam inherentem.

gloriam deberi, sicque duos homines qui æquales sunt quoad numerum graduum in gratiâ, posse tamen habere gratiam inæqualem, & unum excellentius præmium altero, quia habet præmium substantialiter perfectius, quidni ergo & dari poterit gratia habitualis, quæ ex individuali suâ ratione peculiarem dicat repugnantiam cum veniali aliquo peccato, imo & cum uno, & non cum alio.

XII. Dices, omnino repugnare videtur ut detur forma, quæ pugnet cum maculâ unius venialis, & non alterius, mendacio levi exempli gratiâ, quod hodie committitur, non quod cras, licet priori sit simile; cum enim hæ maculæ sint morales, non physicæ, non apparet quomodo possit forma aliqua uni repugnare non alteri.

XIII. Respondetur negando antecedens: Esto enim hæ maculæ sint morales, est tamen aliqua inter illas diversitas: unde quando peccata hæc existebant à parte rei, res aliquæ etiam physicæ ad unum terminari poterant, quæ non poterant terminari ad aliud, ut actio, ubicatio, duratio, &c. imo & visio intuitiva, & relatio in sententiâ eam à fundamento & termino distinguente. Deinde, sicut sufficiens diversitas inter ea reperitur, ut possit condonatio Dei extrinseca ad unum terminari, non ad aliud, quidni etiam ut unum & non aliud pellatur per formam intrinsecam: certè si admittatur, quod admittunt adversarii, formam physicam posse physicè pugnare cum morali, nulla apparet ratio, cur non possit cum unâ re morali pugnare non cum aliâ, sed cum illâ stare in eodem subiecto.

XIV. Dices secundò: Si possit dari qualitas repugnans uni veniali non alteri, ergo & unus gradus calor si non alteri, sed illum patietur secum in eodem subiecto. Respondetur, nullam hæc esse paritatem; quotidianâ enim experientiâ videmus esse simul plura peccata venialia, & unum posse tolli sine aliis, & consequenter cum sit finis aliquis cur unum veniale tollatur sine aliis, ita & cur sit possibilis forma aliqua, per quam hoc modo tollantur: at verò nunquam videmus duos octavos gradus calor, aut alterius qualitatis esse simul in eodem subiecto, nec posse tolli unum ejusmodi gradum sine alio, unde nullus est finis cur detur aliqua qualitas ordinata ex naturâ suâ ad unum octavum gradum expellendum, non alium.

XV. Ratio autem hujus ulterius est, quia subiectum tantum est capax octo graduum, & consequenter si inducatur primus gradus contrariae qualitatis, octavus hujus debet perire; imo omnis octavus, alioqui essent simul novem gradus in subiecto. Quod si in aliâ serie rerum essent possibilis alia qualitatibus & dispositionum temperamenta, non video cur dari etiam ibi non possent qualitates, quæ his numero opponerentur non illis, si sit aliquis finis in naturâ, qui tamen ægrè potest excogitari, cum nihilominus in nostro casu sit finis; sicut enim non negabunt adversarii esse possibilem qualitatem repugnantem omnibus venialibus, quia est finis cur omnia simul tollantur, ita eum sit finis cur unum tollatur sine alio, est etiam finis cur sit possibilis qualitas, per quam hoc fiat intrinsecè, æquè ac aliquid per quod fiat extrinsecè.

Hoc est, Utrum vel gratia habitualis, vel alia forma animæ inherens ad tollendum peccatum veniale sit necessaria, ita ut nisi ejusmodi formâ positâ, nec tollatur de facto peccatum veniale, nec tolli possit.

Prima conclusio: Nunquam in Sacramento remittitur peccatum veniale sine infusione gratiæ, saltem concomitanter se habente: ita omnes communiter. Ratio videtur clara, nam vel qui accedit ad Sacramentum per quod remittitur veniale peccatum, est justus vel non, si non, ergo cum veniale remitti requæat sine mortali, neque hoc sine infusione gratiæ, sequitur nec veniale sine eâ remitti: si primam, ergo recipit augmentum gratiæ; Sacramenta enim cum instar agentium naturalium sint, semper dant gratiam ubi non reperiunt obicem, ergo nunquam in Sacramento remittitur veniale peccatum sine infusione gratiæ.

Secunda conclusio: Probabilius etiam videtur, neque extra Sacramentum in hac vitâ remitti venialia sine infusione gratiæ. Ratio est similis præcedenti: Vel enim remittuntur simul cum mortali per contritionem, vel homini justo per attritionem & alios actus virtutum, sine quibus nec per Sacramentalia remittuntur, ut diximus: si primum, ergo infunditur prima gratia, si secundum, illius augmentum, cum omnia opera supernaturalia hominis justus sint augmenti gratiæ meritoria, ergo.

Tertia conclusio: Gratia habitualis, nec in primâ infusione, nec augmento est causa formalis expellens peccatum veniale habituale: ita Suarez hic, disp. undecimâ, sect. secundâ, & lib. septimo de gratiâ, cap. vigesimo quarto, Coninck disp. primâ, dub. sexto, & alii plurimi contra Vasquez primâ secundæ, disp. 207. cap. quarto, Turrianum de justificatione, disp. undecimâ, & paucos alios. Sermo est de gratiâ habituali, quæ præcisè dat jus ad visionem beatificam tanquam semen gloriæ, & ex conceptu suo merè sanctificat, & consequenter expellit peccata omnia mortalia: utrum enim dari possit aliqua gratia, quæ præter hunc conceptum dandi jus ad gloriam, peculiariter etiam opponatur venialibus, vel omnibus, vel aliquibus, videbimus sectione sequente. Probatum itaque conclusio; una etenim res non expellit aliam per modum formæ inherens, nisi in quantum habet oppositionem & repugnantiam cum illâ, sed gratia, in quacumque etiam intentione nullam habet cum peccato veniali oppositionem, quod patet, nam justus habens gratiam, etiam intensissimam, peccare potest venialiter, nihil deperdendo ex gratiâ habituali, ergo gratia habitualis non habet repugnantiam cum peccato veniali, nec ei tanquam forma formæ opponitur.

Nec satisfacit si dicas cum Vasquez citato, hoc solum probare gratiam secundum se non opponi peccato veniali, quo tamen non obstante opponi potest ut confertur ex intentione Dei, tollendi peccatum illud veniale. Sed contra: Nam ut optimè Suarez capite illo vigesimo quarto, hoc perinde est ac si quis diceret intentionem,

I. Status quaestiois proponitur.

II. Peccatum veniale in Sacramento nunquam remittitur sine infusione gratiæ.

III. Verisimilius etiam est, peccata venialia extra Sacramentum in hac vitâ nunquam sine infusione gratiæ remitti.

IV. Gratia tamen habitualis non est causa formalis expellens peccatum veniale habituale.

IV. Dicitur: Gratia ut confertur ex tali intentione opponitur peccato veniali.

feu decretum Dei opponi peccato veniali, & eodem modo posset habitus Fidei aut Spei, vel attritio esse causa formalis expulsiōis peccati venialis, si ex tali intentione Dei infunderentur.

VI.
Gratia ex tali intentione data, est causa tantum moralis, non physica expulsiōis peccati venialis.

Gratia itaque in hoc casu ad summum dici posset forma moralis expulsiōis peccati venialis, non physica, cum physicè, & secundum entitatem intrinsecam non habeat cum eo oppositionem, siquidem nullà illatà gratiæ vi posset stare cum illis peccatis venialibus, sicut connaturaliter stat cum similibus postea commissis. Unde ut notant omnes circa potentiam obedientialem, non potest res elevari in genere causæ formalis ad effectum quem naturâ suâ non est apta nata præstare: & ratio est clara, quam posuimus in physicis disp. 27. & de Sacramentis in genere, disp. 64. nam effectus formalis nihil aliud est, quam entitas formæ & entitas subjecti & unionis, & consequenter hic effectus est usquequaque intrinsecus: unde etsi causa efficiens elevari possit ad plures effectus, ad quos nullam habet proportionem, cum hæc elevatio fiat extrinsecè per concursum causæ potentioris efficientis, quæ ex conceptu suo concurrat extrinsecè, causa tamen formalis physica non hoc modo concurrat, & si posset causa formalis elevari ad alium effectum quàm ex naturâ suâ postulat, posset albedo elevari ad denominandum subjectum nigrum, vel saltem dulce, aut lucidum, vel huiusmodi aliâ denominatione disparatâ, quod nullus concederet.

VII.
Obicit. In isto in Sacramentis peccata venialia remittuntur intuitu gratiæ.

Dices: Quando homini iusto in Sacramentis remittuntur peccata venialia, remittuntur intuitu gratiæ, ergo gratia in genere causæ formalis, ea expellit; expellit enim illa informando animam. Contra: Ergo si Deus intuitu actus aut habitus Fidei, Spei, vel attritionis etiam naturalis remitteret peccatum veniale, dicerentur hæc tollere peccatum illud in genere causæ formalis physiciæ, quod nemo dicit. Ratio autem est, quia ad effectum in genere causæ formalis physiciæ præstandum, non sufficit formam illam informare subjectum, sed ulterius requiritur, ut secundum physicam suam entitatem habeat oppositionem cum formâ expellendâ, & non merè quia Deus vult; sic enim tota hæc causalitas reducitur in voluntatem Dei: sicut de conversione dici solet, quæ ut vera sit, requirit ut ipsi termini inter se opponantur, ita ut simul connaturaliter stare non possint, ut cum frigus convertitur in calorem, lignum in ignem, &c. si autem Deus vellet ad productionem Petri aut ignis hic, destruere Paulum aut equum in Indiis, non censeretur Paulus converti in Petrum, nec equus in ignem, neque ideo merè dicitur calor expellere frigus è subjecto, quia illud informat, sed quia informat & repugnat frigori, unde si Deus intuitu caloris producti in lacte, destrueret illius dulcedinem, nec diceretur calor destruere hanc in genere causæ formalis physiciæ propriè loquendo, sed tantum in genere causæ formalis moralis, neque hæc in illum physicè converti, sed tantum moraliter.

Quarta conclusio: Peccatum veniale tolli potest per condonationem Dei extrinsecam: ita Auctores communiter cum Sancto Thoma hic, quæst. octogesima septimâ, art. secundo, docent ad remissionem venialis peccati non requiri infusionem gratiæ.

Quinta conclusio: Probabile videtur de facto remitti peccatum veniale per formam intrinsecam, sive ea gratia habitualis sit, sive aliquid aliud: ita P. Herice, dicens expelli per actionem illam respicientem talem volitionem divinam de quâ dictum est superius, quamvis non ita placeat quod dicat condonari peccatum extrinsecè non posse. Probatur conclusio: Cum enim hoc non implicet, ut ostensum est, ad hoc ut dicamus de facto ita contingere sufficit nihil ex eo sequi contra præsentem Dei providentiam, imo maximè eidem videtur conforme, cum namque homo elevatus sit ad finem supernaturalem, nempe gloriam, congruum videtur, ut omnia etiam impedimenta illius finis per medium similiter supernaturale tollantur: cum itaque non mortalia solum, sed & venialia sint impedimenta istius finis, sicut illa, ita & hæc per huiusmodi medium tolli debent. Confirmatur: Si hoc fieri possit, cum sit multò perfectior modus hominem reparandi, Deo que dignior, non est cur putemus nolle Deum hoc modo operari, præsertim cum nullâ vi rebus illatâ possit.

Hinc infero: Etiam in purâ naturâ dari posse qualitatem aliquam peccato veniali repugnantem, & per quam tollatur. Imo ulterius videtur mihi probabile quod docet P. Herice disp. illâ decimâ septimâ citatâ, & alii nonnulli ex recentioribus, verisimile esse, dari similiter posse qualitatem aliquam naturalem, quæ sit participatio Dei tantum, quam auctoris & finis naturalis, quæ in eo statu repugnaret peccato mortali, sicut in hoc statu gratia est participatio ejus ut auctoris & finis supernaturalis.

Tandem dico, probabile esse non repugnare formam aliquam, quæ repugnet uni mortali non alteri, quæ proinde non perfecta, sed ad summum inchoata sanctitas dici posset; ille enim homo simpliciter esset peccator & inimicus Dei, bonum enim non nisi ex integrâ causâ, unde Deus verè adhuc hominem illum odisset, nam similiter odio sunt Deo impius & impietas ejus, ut dicitur Sapientiæ decimo quarto: sicut itaque non potest Deus non odisse impietatem & peccatum, ita nec potest ob hoc peccatum non odisse peccatorem, nec minùs hunc avversaretur Deus quàm alium, cui merè extrinsecè unum peccatum mortale remitteret sine alio. Quod si Deus infundere alicui possit gratiam habituales, unum ei peccatum mortale remittendo non reliqua, ut docet Conineck disp. secundâ de Pœnitentiâ, dub. tertio, num. trigésimo, & dub. undecimo, numero centesimo quarto, & alii, quo tamen casu simpliciter ille homo esset inimicus Dei, eique odibilis, à fortiori hoc dici deberet in præsentem.

VIII.
Peccatum veniale tolli potest per condonationem extrinsecam.

IX.
Dici probabile potest peccatum veniale de facto tolli per formam intrinsecam.

X.
Etiam in purâ naturâ dari potest qualitatem aliquam repugnantem peccato veniali.

XI.
Non videtur implicare qualitas, quæ repugnet uni peccato mortali, non alteri.